

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

Г. Г. Фесенко

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
з навчальної дисципліни**

«ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА»

*(для студентів заочної форми навчання освітнього рівня «бакалавр»
усіх фахових спрямувань Університету)*

Харків – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2020

Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи з навчальної дисципліни «Етика та естетика» (для студентів заочної форми навчання освітнього рівня «бакалавр» усіх фахових спрямувань Університету) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: Г. Г. Фесенко. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 19 с.

Укладач: д-р філос. наук, професор Фесенко Г. Г.

Рекомендовано кафедрою історії та культурології,
протокол засідання № 4 від 17.12.2019 р.

ПЕРЕДМОВА

Викладання курсу «Етика та естетика» пов'язане з необхідністю гуманізації освіти у вищих навчальних закладах, поєднання глибоких професійних знань з опануванням великої спадщини світової етичної та естетичної думки. Ця навчальна дисципліна забезпечує компетентність: *здатність орієнтуватися у світі людських відносин і художнього життя з позицій гуманізму, поєднувати глибокі фахові знання з фундаментальними моральними та естетичними цінностями.*

Мета: формування системи знань з історії та сучасних концепцій етики і естетики як важливого показника освіченості фахівця; залучення до фундаментальних моральних та естетичних цінностей, перетворення їх на стійкі переконання та мотиви поведінки, пробудження відчуття відповідальності за самовдосконалення, формування уміння орієнтуватися у світі людських відносин і художнього життя з позицій гуманізму.

Завдання: вивчення теорій етичної та естетичної форм суспільної свідомості. Набуття навичок етичного, естетичного, загальнокультурного аналізу суспільного і культурного життя.

Предмет: сукупність практичних форм взаємовідносин людей, їх ціннісний зміст і значимість; процеси чуттєвого пізнання дійсності, закономірності розвитку мистецтва.

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Етика та естетика» передбачається цілеспрямоване самостійне формування культурних орієнтирів і установок особистості; здібностей та потреб у художньо-естетичних переживаннях та морально-естетичних рефлексіях, тобто розвиток духовного потенціалу особистості.

Передбачається, що основними результатами навчання мають бути набути студентами такі вміння та навички:

- обґрунтовувати моральні засади суспільних та професійних відносин на основі категоріального аналізу етичних теорій;

- формувати усвідомлене почуття відповідальності та морального самовдосконалення;

- виробляти компромісні рішення при здійсненні спільної діяльності шляхом етичної рефлексії;

- аналізувати мистецькі джерела в контексті сучасних естетичних теорій;

- визначати художні особливості культурного розвитку європейської цивілізації;

здатність висловлювати та обґрунтовувати свою позицію з питань ціннісного ставлення до художньої спадщини людства.

ПОЯСНЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Пропоновані методичні вказівки включають завдання і рекомендації до виконання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання і є письмовою формою опрацювання основних проблем курсу «Етика та естетика». Студентству пропонується проаналізувати фундаментальні моральні та естетичні цінності, а також дієві шляхи перетворення їх на стійкі переконання та мотиви поведінки, посилення відчуття відповідальності за самовдосконалення, формування уміння орієнтуватися у світлі міжособистісних стосунків і художнього життя з позицій гуманізму.

Контрольні завдання рекомендується виконувати у такій послідовності:

1.	Титульний аркуш	
	Завдання 1. Відповідь на тестові запитання з етики	1 стор. (табл.)
2.	Відповідь на теоретичне запитання з етики (ЗМ 1.1)	до 7 стор.
3	Відповідь на теоретичне запитання з естетики (ЗМ1.2)	до 7 стор.
4.	Творча робота «Етичне та естетичне у професійній діяльності»	(до 15 стор.)
5.	Список використаної літератури	

СКЛАД КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

ЗАВДАННЯ 1.

Відповісти на 20 тестових запитань та заповнити відповідну таблицю:

Таблиця

Відповіді на тестові запитання

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20

Тестові завдання

1. Визначить основні тенденції розвитку моралі в сучасній цивілізації:

- а) автономна особистість наділена правом приймати рішення і нести за нього відповідальність;
- б) свобода стає основоположним принципом моралі, тому що зовнішня соціальна регуляція все більше перетворюється на саморегуляцію;
- в) мораль усвідомлюється як окремий, самостійний вид діяльності, стосунків, свідомості;
- г) мораль втрачає самостійність і стає складовою крупних політичних сил;
- д) мораль відчуває все більший вплив етики;
- є) мораль і етика роз'єднані як два полюси;
- ж) у коло моральних проблем включається не тільки ставлення до людини, а й людини до середовища;
- з) норми моралі набувають загальнолюдського характеру; і) норми моралі набувають етнічного характеру;
- й) зростають свобода і відповідальність особистості, її моральна цінність, тобто. відбувається гуманізація моралі;
- к) відбувається дегуманізація моралі.

2. Соціальна відповідальність організації передбачає:

- а) прагнення до максимізації прибутку,
- б) забезпечення зайнятості,
- в) недопущення забруднення навколишнього середовища,
- г) благодійність,
- д) розвиток корпораціями соціальних програм, спрямованих на підтримку місцевого співтовариства.

3. Моральні норми – це:

- а) моральні вимоги, що визначають межі між неприпустимим і бажаним у поведінці людини;
- б) значущість певних реалій дійсності з погляду потреб людини й суспільства;
- в) найбільш загальне обґрунтування існуючих норм і критеріїв вибору правил; вираження універсальної формули поведінки.

4. Яку роль мораль відіграє в суспільстві з метою забезпечення спілкування і взаєморозуміння спільнот?

- а) гуманістичну,
- б) політичну,
- в) комунікативну,
- г) виховну,
- д) соціальну.
- є) ціннісно-орієнтаційну.

5. Визначить функцію мистецтва, що виражається у здатності передбачувати події?

- а) гуманістична,
- б) компенсаційна,
- в) прогностична,
- г) символічна.

6. Яким терміном можна позначити особливий почуттєвий стан, пов'язаний з духовним очищенням особистості, гармонією почуттів?

- а) катарсис,
- б) релаксація,
- в) мімезис,
- г) калокагатія.

7. Мистецтво Нового часу характеризується різноманітністю художніх стилів, а саме:

- а) бароко,
- б) класицизм,
- в) постмодернізм,
- г) романтизм,
- д) реалізм,
- е) модернізм.

8. У своїх міркуваннях Сократ виходить із того, що благо є задоволення, а зло – страждання. Кожна людина, безсумнівно, прагне до користі й щастя, уникаючи всього для себе дурного. Однак люди часто помиляються й замість бажаного задоволення й радості мають одні неприємності. Для того, щоб не помилитися, потрібно:

- а) знати, що є справжнім задоволенням;
- б) відмовитися від багатства, слави, усіх чуттєвих задоволень;
- в) не дозволяти собі насолоду, потрібно залишатися байдужим до будь-яких спокус;
- г) прагнути до досягнення досконалості світу ідей.

9. «Універсальна норма» моралі –

- а) Чини з людьми так, як хочеш, щоб ставилися до тебе;
- б) Не нашкодь!
- в) Будь справедливим.

10. Усі моральні норми поділяють на два типи:

- а) норми-заборони й норми-повеління;
- б) норми-принципи й норми-повеління;
- в) норми-заборони й норми-ідеали;
- г) норми-табу й норми-правила.

11. Древньосхідний етичний моральний принцип «увей» вимагає від людини:

- а) поглибленого спостереження;
- б) не робити нічого, що суперечить природному процесу;
- в) сповідувати поміркованість, спокій, близькість до природи; г) турботи про суспільні інтереси;
- д) повагу до батьків і старших за віком.

12. Хто з вчителів людства запропонував критерії шляхетної людини?

- а) Лао-цзи,
- б) Конфуцій,
- в) Будда,
- г) І. Христос,
- д) Магомет.

13. Будда стверджував:

- а) існування незмінних чеснот: мудрість, гуманність, вірність, повага до старших, мужність;
- б) ні насолода життям, ні аскетизм не ведуть людину до блаженства (щастя);
- в) Праця – богоугодна справа;
- г) Любов смиренна. Вона є служінням іншим людям.

14. Визначить складові восьмирічного шляху духовного зростання за буддизмом:

- а) щирі погляд, намір, мова, вчинки, спосіб життя, зусилля, зосередження, праведна думка;
- б) праведна віра, щирі погляд, намір, мова, вчинки, спосіб життя, зусилля, зосередження;
- в) щирі почуття, бажання, мова, спосіб життя, праведне життя, думка, вчинки, праведний розум;
- г) праведна віра, діяльність, творчість; щирі наміри, вчинки, думки, бажання, спосіб життя.

15. В якому релігійно-етичному вченні поняття *metta*, перекладене як любов, відсутність ненависті - стан, якого досягає людина, подолавши в собі ворожість і чуттєву прихильність до світу і яка реалізується в однаково прихильному ставленні до всіх живих істот?

- а) даосизм,
- б) буддизм,
- в) іслам,
- г) конфуціанство,
- д) християнство.

16. Які етичні вимоги до поведінки людини сформовані у Декалозі?

- а) не вбивай,
- б) не кради,
- в) не блуди,
- г) не бажай нічого, що належить ближньому,
- д) стався до інших так, як би хотів, щоб ставилися до тебе,
- є) не вживай оп'янюючі напої.

17. Яка функція моралі пов'язана з проблемою визначення ціннісних орієнтирів?

- а) гуманістична,
- б) виховна,
- г) комунікативна,
- д) регулятивна,
- є) аксіологічна.

18. Назвіть вищі етичні цінності:

- а) любов,
- б) обов'язок,
- в) свобода,
- г) гідність,
- д) совість,
- є) добро.

19. Хто з античних філософів розглядав етику як філософську науку про мораль?

- а) Сократ,
- б) Платон,
- в) Епікур,
- г) Аристотель.

20. Хто з філософів розмежував поняття «мораль» і «моральність»?

- а) Г. Гегель,
- б) І. Кант,
- в) Г. Фіхте.

ЗАВДАННЯ 2

Відповісти на два теоретичних запитання з етики (ЗМ.1.1.) та естетики (ЗМ.1.2.) (варіант вибрати відповідно до номера в журналі академічної групи)

Етика

1. Глобальна етика: моральний вимір сучасних проблем цивілізації.
2. Проблеми походження моралі. Архаїчна мораль.
3. Мораль і спільноти. Історичні типи моралі.
4. Особливості моралі традиційного суспільства. Система моралі Стародавнього Сходу.
5. Мораль і релігія. Вчителі людства (Конфуцій, Будда, Мойсей, Ісус Христос, Магомет).
6. Мораль і звичаї античності.
7. Станово-корпоративна мораль Середньовіччя.
8. Антична етика: становлення філософсько-етичного світогляду.
9. Етика міста і філософія Сократа.
10. Евдемонізм: витоки та сутність вчення
11. Середньовічна християнська етика.
12. Етика Відродження.
13. Протестантська етика.
14. Етика Б. Спінози, П. Гольбаха, К. Гельвеція: пошуки натурфілософського підґрунтя.
15. Французьке просвітництво і проблема моральної свідомості.
16. Моральна філософія І. Канта і Г. Гегеля.
17. Етика ХІХ ст.: марксизм, «філософія життя».
18. Етичні теорії ХХ ст., характеристика основних тенденцій.
19. Етичні пошуки в постмодерній філософії.
20. Добро і зло.
21. Дія і свобода людини.
22. .Об'єктивні й суб'єктивні категорії моральної свідомості(обов'язок, відповідальність, справедливість, щастя).

23. Моральна самосвідомість (честь і гідність людини; совість, розкаяння, почуття сорому).
24. Сенс життя і ставлення до смерті.
25. Особистість у ХХІ ст. й нові етичні проблеми. Криза індивідуальної та колективної ідентичності.
26. Етноетика і універсалістська макроетика.
27. Моральні цінності національного буття.
28. Основні тенденції розвитку моралі в сучасній цивілізації.
29. Біоетика. Соматичні права людини.
30. Моральні виміри спілкування (толерантність, повага, співчуття, милосердя, любов).

Естетика

1. Феномен естетичного, його інтерпретації і структура.
2. Прекрасне як традиційний предмет естетики.
3. Структура естетичної свідомості (естетичне почуття, естетичний смак, естетичний ідеал).
4. Естетичне та його основні форми.
5. Основні естетичні категорії (прекрасне, піднесене, трагічне, комічне, драматичне).
6. Естетичні категорії, що відображають світ суб'єкта соціально-духовного життя (мистецтво, художній образ, творчість).
7. Мистецтво та його роль у формуванні людської чуттєвості.
8. Проблема генезису мистецтва.
9. Художні особливості культури Стародавнього Сходу.
10. Основні етапи становлення античної естетики.
11. Художня культура Ст. Греції і Риму.
12. Художня культура середньовічної Європи.
13. Основні засади християнської естетики.
14. Естетика Ренесансу.

15. Естетика бароко.
16. Естетика класицизму.
17. Естетика Нового часу: загальна характеристика.
18. Філософська естетика реалізму.
19. Філософська естетика романтизму.
20. Марксизм і марксистсько-ленінська естетика.
21. Позитивізм і естетика позитивізму.
22. Психоеаналіз і психоеаналітична естетика.
23. Інтуїтивізм і естетика інтуїтивізму.
24. Феноменологічна естетика.
25. Структуралістська естетика.
26. Екзистенціалістська естетика.
27. Неотомістська естетика.
28. Основні ідеї постмодерністської естетики.
29. Теорії систематизації естетичних категорій XX ст.
30. Мистецтво XX ст.: особливості розвитку.

ЗАВДАННЯ 3

Виконати творчу роботу

«Етичне та естетичне у професійній діяльності»

Написання творчої роботи має ґрунтуватися на теоретичних положеннях щодо поняття «професійна етика», що розглядається як сукупність вимог до поведінки особи в професійній сфері (зокрема, дотримання професійних стандартів, етичних норм у діловому спілкуванні, а також глибокому усвідомленню моральної відповідальності за виконання професійних обов'язків). У відповіді має міститися інформація щодо етичних кодексів тієї професійної галузі, до якої відноситься освітня підготовка студента/тки (наприклад, етичний кодекс бухгалтера, етичний кодекс архітектора тощо).

У професійній етиці актуальним є об'єктивне та доброзичливе ставлення до інших, їх фахової думки. У професійній діяльності високо цінуються такі якості, як здатність особи до співробітництва, вміння брати на себе відповідальність, дотримуватися взятих на себе зобов'язань. Американський соціолог Л. Хоснер сформулював етичні принципи ділової поведінки, які спираються на аксіоми світової філософської думки:

- ніколи не роби того, що не відповідає твоїм довгостроковим інтересам або інтересам твоєї компанії;
- ніколи не роби того, про що не можна було б сказати, що ця дія чесна, відкрита та істинна, про яку не можна було б з гідністю розповісти на всю країну у пресі та телебаченні;
- ніколи не роби того, що не є добрим, що не сприяє формуванню почуття того, що всі ми працюємо для однієї спільної мети.

У відповіді на питання студентом мають бути сформульовані сучасні етичні норми ділової сфери, а також основні правила етикету, яких необхідно дотримуватись в професійній діяльності. Слід звернути увагу на те, що сучасний діловий етикет ґрунтується на моральних принципах гуманізму й демократизму, що сприяють спілкуванню, взаєморозумінню між людьми.

Окрему увагу слід приділити аналізу феномену «соціальна відповідальність організацій». Існують різноманітні підходи до того, як

слід ставитися організаціям до їх соціального середовища, щоб вважатися соціально відповідальними. Один з підходів твердить, що організація вважається соціально відповідальною, коли вона збільшує прибуток, не порушуючи законів і норм державного регулювання. Тобто організація повинна переслідувати лише економічні цілі. Проте має місце ще інша точка зору: організація на додаток до відповідальності економічного характеру покликана враховувати людські й соціальні аспекти впливу свого бізнесу на працівників, споживачів і місцеві громади, в яких відбувається її діяльність, а також вносити певний позитивний вклад у вирішення соціальних проблем суспільства в цілому. Тобто суспільство чекає від бізнесу не тільки високих економічних результатів, але і значних досягнень з погляду соціальних цілей суспільства. Тому доречним буде аналіз аргументів «за» і «проти» соціальної відповідальності організації.

У творчій роботі має також знайти відображення проблема «Естетичне і ділова успішність». Слід продемонструвати можливі варіанти «присутності» гармонії в офісі (інтер'єр, екстер'єр, дизайн) й зовнішньому вигляді ділової людини.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

письмової контрольної роботи студента

Розподіл балів, які отримують студенти за виконання завдань

№ п/п	Вид завдання	Максимальна кількість балів
1	Відповіді на тестові завдання	1*20 питань = 20
2	Розгорнута доповідь на теоретичні питання	25* 2 питання = 50
3	Виконання творчої роботи «Етичне та естетичне у професійній діяльності»	30
	Всього	100

Шкала перерахунку оцінок результатів контрольної роботи

Сума балів за всі види завдань	Оцінка за національною шкалою / ЄКТС
90-100	Відмінно / A
82-89	Добре / B
74-81	Добре / C
64-73	Задовільно / D
60-63	Задовільно / E
0-59	Незадовільно / F

Рекомендована література

1. Адорно Т. Теорія естетики / Т. Адорно. – Київ: Вид-во Соломії Павличко; Основи, 2002. – 183 с.
2. Асоціація філософського мистецтва. URL: <http://aphy.net/>.
3. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Вінквіста Ч. та Тейлора В. – К.: Основи, 2003. – 567 с.
4. Естетика : підручник / Л. Т. Левчук, В. І. Панченко, О. І. Оніщенко, Д. Ю. Кучерюк. – 2-ге вид., виправл. й доповн. – Київ: Вища школа, 2006. – 344 с.
5. Естетика: підручник / [Л. Левчук, В. Панченко, О. Оніщенко, Д. Кучерюк; заг. ред. Л. Левчук]. – [2-ге вид., допов. і переробл.]. – Київ: Вища школа, 2005. – 431 с.
6. Етика та естетика : навч. Посібник / за ред. В. І. Панченко. – Київ: Вид-во «Центр учбової літератури», 2014. – 433 с.
7. Етика та естетика: навч. матеріали онлайн. URL: http://pidruchniki.com/etika_ta_estetika/.
8. Єрмоленко А. М. Соціальна етика та екологія / А. М. Єрмоленко. – Київ, 2010. – 408 с.
9. Малахов В. А. Етика : навч. посібник / В. А. Малахов. – Київ: Либідь, 2006. – 325 с.
10. Мистецтво / Електронна бібліотека «Культура України». URL: <http://elib.nplu.org/collection.html?id=31>.
11. Прикладна етика : навч. посібник / За наук. ред. В. І. Панченко. – Київ: «Центр учбової літератури», 2012. – 392 с.
12. Теоретичні проблеми сучасної етики: навч. посібник для студ. ВНЗ / [Т. Г. Аболіна, І. В. Васильєва, А. М. Єрмоленко та ін.]. – 2-ге переробл. та доповн. – Київ: ВД «Авіцена», 2013. – 344 с.
13. Фесенко Г. Г. Конспект лекцій з дисципліни «Етика та естетика» / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва. – Харків: ХНУМГ, 2014. – 132 с.
14. Фіхте Й.-Г. Що таке народ у вищому розумінні цього слова і що таке любов до Батьківщини / Й.-Г. Фіхте // Націоналізм: Антологія. – Київ: Смолоскип, 2000. – С.46–55.
15. Global Code of Ethics. URL: <https://www.globalalliancepr.org/code-of-ethics>.
16. Google Art & Culture. URL: <https://artsandculture.google.com>.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Пояснення до виконання контрольної роботи.....	5
Завдання 1.	6
Завдання 2.	12
Завдання 3.	15
Критерії оцінювання письмової контрольної роботи студента.....	17
Рекомендована література.....	18

Виробничо-практичне видання

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
з навчальної дисципліни**

«ЕТИКА ТА ЕСТЕТИКА»

*(для студентів заочної форми навчання освітнього рівня «бакалавр»
усіх фахових спрямувань Університету)*

Укладач **ФЕСЕНКО** Галина Григорівна

Відповідальний за випуск *М. В. Яцюк*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Є. Г. Панова*

План 2019, поз. 380 М

Підп. до друку 10.03.2020.   Формат 60×84/16.

Друк на ризографі.   Ум. друк. арк. 1,2.

Зам. №   Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: rektorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №5328 від 11.04.2017.